

FAMILIA ÎN SOCIETATEA ROMÂNEASCĂ
Pregătirea copiilor și tinerilor
pentru viața de familie

THE FAMILY IN THE ROMANIAN SOCIETY
The education of children and young people
for family life

FICE

FEDERAȚIA INTERNAȚIONALĂ A COMUNITĂȚILOR EDUCATIVE
SECȚIUNEA ROMÂNIA
UNESCO / UNICEF / CONSILIUL EUROPEI
FICE - ROMÂNIA

Federația Internațională a Comunităților Educative – Secțiunea România (FICE România), înființată în 1990, membră a FICE International, cu statut consultativ UNESCO, ECOSOC, Consiliul Europei, este organizația negurnamentală a profesioniștilor în educație și asistență socială, care apără drepturile copiilor, în special a celor aflați în dificultate.

Pagină web: <http://ficeromania.wixsite.com/ficeromania>
E-mail: fice.romania@yahoo.com
ficeromania@hotmail.com
Tel./fax: (004021)330.08.12
0722 464638

FICE ROMÂNIA

Coordonatori

Ioan NEACȘU

Eugen SIMION

Gheorghîța NISTOR

FAMILIA ÎN SOCIETATEA ROMÂNEASCĂ
Pregătirea copiilor și tinerilor
pentru viața de familie

THE FAMILY IN THE ROMANIAN SOCIETY
The education of children and young people
for family life

EDITURA UNIVERSITARĂ
București, 2018

Colecția ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI

Redactor: Gheorghe Iovan
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Monica Balaban

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Familia în societatea românească : pregătirea copiilor și tinerilor pentru viața de familie = The family in the Romanian society : the education of children and young people for family life / coord.: Ioan Neacșu, Eugen Simion, Gheorghîța Nistor. - București : Editura Universitară, 2018
Conține bibliografie
ISBN 978-606-28-0796-2

I. Neacșu, Ioan (coord.)
II. Simion, Eugen (coord.)
III. Nistor, Gheorghîța (coord.)

316

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062807962

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2018
Editura Universitară
Editor: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021 – 315.32.47 / 319.67.27
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021-315.32.47 / 319.67.27 / 0744 EDITOR / 07217 CARTE
comenzi@editurauniversitara.ro
O.P. 15, C.P. 35, București
www.editurauniversitara.ro

CUPRINS

Toma Mareș Cuvânt înainte	7
Mesajul Excelenței Sale Ramiro Fernández Bachiller , ambasadorul Spaniei la București.....	10
Luba Devetakova – Stoyanova Social policy for children and families in Bulgaria.....	13
Călin A. Drăgoi Familii în situații de risc. Bias-uri, provocări, alternative	20
Ioan Neacșu Familia și socialul contemporan: valori, evoluții virtuale, aparențe formative, controverse	26
Eugen Simion Ghid de suport a familiilor în situații de risc. Perspectiva ecosistemelor sociale	35
Gheorghita Nistor Familia românească, între conservatorism și modernitate	44
Adina Mihaela Codreș Situațiile de risc și prevenirea separării copilului de familia sa. Provocări și bune practici	56
Simona Bucura-Opreșcu, Teodoru Ștefan Familia contemporană - factor esențial al bunei guvernante în democrația bazată pe cunoaștere/The contemporary family – an essential factor of good governance in the knowledge-based democracy ..	65
Mariana Gâju Preocuparea autorităților publice locale privind pregătirea copiilor și tinerilor pentru viața de familie.....	74
Dumitru-Ioan Valentin Ivan Satul românesc, factor de stabilitate al familiei	81
Georgeta Matei Copilul – victima crizei din familiile contemporane	85
Carmen – Gabriela Bostan Familia încotro? Educația în societatea contemporană/ The family, where to? Education in the contemporary society.....	92

Gabriela Marinela Andriescu, Victoria Păduraru Familia, izvor de iubire și respect.....	103
Ioana Henegar, Alexandra Anamaria Roșca Rolul familiei în dezvoltarea psiho-emoțională a copilului	107
Gabriela Diana Niculescu, Florina Dorina Voicu Copiii de azi, părinții de mâine.....	121
Olivia Pistică Rolul familiei moderne în dezvoltarea și învățarea copilului preșcolar	129
Cristian - Laurențiu Dumitru Modelul familiei creștine în mediul rural, între tradiție și secularism.....	137
Grațela Văduva, Aurelian Bocan Proiectul „Ordinul de protecție”	142
Mariana Arnăutu Abilități de viață esențiale pentru copii și părinți	147
Elena-Bianca Popa Familia – pilon al dezvoltării spiritual	151
Florentina Cristea Familia și nevoile copilului în societatea actual	159
Carmen – Gabriela Bostan Tinerii NEET's – înțelegerea complexității situației pentru siguranța de mâine a societății.....	162
Daniela Brotac Optimizarea relației copil-familie-grădiniță în cadrul parteneriatului educațional	175
Iuliana Florina Olariu, Mihaela Roșu (Curcan), Florentina Ruxandra Sevastin Abdicarea de la obligațiile parentale.....	178
Florin Antonescu Familia și rolul ei fundamental în educarea tinerelor generații și edificarea societății	191

CUVÂNT ÎNAINTE

În data de 15 mai 2018, dată la care, începând cu anul 1993, se marchează *Ziua internațională a familiei*, FICE România a organizat, la Palatul Parlamentului, Seminarul cu participare internațională „*Familia în societatea românească și pregătirea copiilor și tinerilor pentru viața de familie*”.

Acest eveniment a fost realizat în parteneriat cu Asociația Comunelor din România, Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție, Ministerul Educației Naționale, Asociația Directorilor Direcțiilor Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului, sub înaltul patronaj al Senatului României – Comisia pentru Afaceri Europene.

Poate ne întrebăm de ce să organizeze FICE România o manifestație științifică dedicată familiei? Și răspunsul ar fi unul deosebit de simplu!

Pentru că, încă de la înființarea FICE România, în septembrie 1990, ca secțiune națională a FICE International, ne-am propus să milităm pentru drepturile copilului și să vedem evoluția acestuia în perspectivă sistemică, holistică, să ne adresăm copilului în familie, copilului în școală, copilului în viața socială!

Seminarul s-a bucurat de prezența unor personalități reprezentative din mediul politic, a experților din domeniul social din țară dar și din străinătate, a practicienilor din cadrul sistemului de protecție socială a copilului, a reprezentanților autorităților publice centrale și locale, cultelor, poliției, a reprezentanților societății civile, a cadrelor didactice din mediul preuniversitar și universitar etc.

Seminarul s-a constituit într-un bun prilej de a reuni specialiști din toate zonele țării dar și din străinătate (Spania, Germania, Bulgaria), contribuțiile acestora, prezentate în timpul conferinței și reunite în acest volum, fiind de o înaltă calitate științifică, analizând diferite aspecte ale vieții de familie.

Dincolo de valoarea teoretică indiscutabilă, volumul reunește și contribuții ale practicienilor în domeniu din România, ce pun în lumină diversele situații întâlnite în practică, greutățile întâmpinate în activitatea pe care o desfășoară, dar care propun și numeroase soluții pentru a rezolva, măcar parțial, situația din prezent.

FICE România militează pentru armonizarea viziunilor, punctelor de vedere identificate, soluțiilor propuse de fiecare instituție sau organizație reprezentativă din domeniu.

Marele pedagog Makarenko spunea că fiecare familie constituie un colectiv ai cărui membri au drepturi egale, dar că părinții se deosebesc de copii prin faptul că primii conduc familia, pe când ceilalți primesc educația în cadrul ei.

Iar pregătirea copiilor pentru viața socială, inclusiv pentru viața de familie este, într-adevăr, atributul indubitabil, sarcina familiei, dar și aceasta trebuie ajutată în acest proces formativ. Ajutată de către cine? FICE România consideră că acest ajutor ar trebui acordat, în primul rând, de instituțiile statului cu roluri și atribuții în domeniu, de politicienii de toate orientările politice, de autoritățile publice centrale și locale, care să construiască politici publice adecvate, strategii pentru sprijinirea familiei.

Este nevoie de o viziune holistică asupra familiei, dacă dorim cu adevărat să sprijinim atât societatea actuală cât și pe cei care vor veni după noi. De fapt, avem datoria să facem mai mult pentru cei care vor veni după noi!

Grija reală pentru familie trebuie să însemne structurarea unor strategii care conțină atât componente ale politicilor de locuire a familiilor (avem, după cum menționează Biroul european de statistică Eurostat, cele mai mici locuințe din Europa, cu suprafața medie de 40 mp și cele mai multe locuințe, aproape 40%, cu WC-ul în curte) cât și referitoare la politici de ocupare (România se confruntă, în continuare, cu un fenomen acut al migrației forței de muncă, în ciuda faptului că avem aproape 4 milioane de români în afara granițelor țării și cel mai mare număr de copii din Europa care au părinții plecați la muncă în străinătate).

Dar rolul de suport al familiei în procesul de educare și de pregătire pentru viață a copiilor trebuie să fie (re)asumat și de școală, care nu trebuie să dezerteze din nobila misiune formativă și să devină doar un furnizor de cunoștințe teoretice, considerând că menirea educativ-formativă este doar a familiei.

De asemenea, biserica, ONG-urile acreditate, organizațiile profesionale și cele pentru sprijinul familiei trebuie să conlucreze pentru structurarea unor abordări pragmatice și raționale ale problematicilor familiei, pentru respectarea atât a principiului unicității și demnității familiei cât și pentru realizarea coexistenței familiale în mediul comunitar, social.

Acestea sunt, poate, și motivele pentru care, în cadrul lucrărilor seminarului organizat de FICE România, au fost prezentate un număr foarte mare de abordări și perspective ale acestor problematici, soluții și obstacole ce pot sta în calea acestora, s-a

încercat identificarea cauzelor situației actuale pentru a se putea proiecta posibile modalități de îmbunătățire a realității zilelor noastre.

Lucrările publicate *in extenso* în acest volum vin să răspundă tuturor aspectelor sesizate, sunt bine documentate și elaborate cu profesionalism, fiind rezultatul unor ani îndelungați de cercetare sau practică în domeniu. Sunt convins că vor capta atât atenția specialiștilor din domeniul protecției sociale a copilului, din educație, poliție, sănătate, din cadrul serviciilor publice de asistență socială de la nivelul tuturor comunităților dar și a studenților la facultățile de profil socio-uman, persoanelor interesate de acest subiect etc., datorită informațiilor deosebit de utile privind dinamica vieții de familie.

În încheiere, aș vrea să reamintesc ceea ce spunea Leone Battista Alberti, umanist al Renașterii italiene: „Obligația capului de familie nu constă numai în aceea de a avea pline hambarul casei și pivnița, ci mult mai mult; el trebuie să ia aminte la tot, să vadă și să observe cu cine se întovărășesc ai săi, să vegheze obiceiurile dinăuntru și din afara casei, fiecare deprindere nesănătoasă a oricărui din membrii familiei să o îndrepte prin îndemnuri raționale, nicidecum silnice, să dea sfaturi bune acolo unde trebuie, iar nu să ordone; de asemeni să fie la nevoie și sever, neînduplecat și aspru chiar, dar întotdeauna să aibă în gând numai dorința de a face bine, asigurând pacea și liniștea întregii sale familii”.

Prof. Toma Mareș
Președinte FICE România

CUVÂNTUL EXCELENȚEI SALE RAMIRO FERNÁNDEZ BACHILLER, AMBASADORUL SPANIEI ÎN ROMÂNIA

Bună ziua, excelențele voastre, doamnelor și domnilor (deputați și senatori), stimați participanți!

Aș dori, înainte de toate, să mulțumesc organizatorilor pentru invitația de a participa la această conferință pe un subiect atât de actual, interesant și ofertant.

Textele legale nu definesc ce este aceea o *familie*. Definițiile le găsim mai degrabă printre sociologi, antropologi și istorici care ne semnalează ce se înțelege printr-o *familie*. O definiție simplă ar fi: persoane unite prin căsătorie sau filiație care locuiesc sub același acoperiș. La aceasta am putea adăuga caracterul familiei de unitate economică sau chiar de unitate de consum. Deși textele legale nu definesc familia, stabilind o serie de relații și obligații între membrii ei, ele configurează și delimitează structura familiei pe care o au în vedere.

Nu voi folosi termeni precum *modern* sau *modernitate* pentru a evalua pozitiv sau negativ aspectele ce țin de subiectul ce ne interesează nici pe acelea de *tradițional* sau *tradiție*. Cert este că familia spaniolă a experimentat în ultimele decade o serie de schimbări, la nivel de comportament, de roluri asumate și de relații între membrii ei, schimbări ce și-au găsit, uneori mai devreme altele mai târziu, expresia în textele legale prin care legiuitorul a ales să aducă la un numitor comun realitatea și dreptul. Un exemplu pentru a ilustra cele spuse ar fi acela că, până în 1978, căsătoria civilă/subsidiară era norma impusă iar catolicii trebuiau să treacă prin apostazie pentru a încheia o căsătorie civilă. Constituția din 1978 stabilește separarea dintre Biserică și Stat și declară statul laic, schimbare ce secularizează pactul matrimonial dar și alte aspecte legate de acesta cum ar fi filiația, custodia, regimul matrimonial sau chiar desfacerea căsătoriei.

Vorbind despre aspectele legale principale ce definesc cadrul juridic al familiei spaniole voi menționa la bază articolele 32 și 39 din Constituția Spaniei. Primul prevede, la alineatul unu, că „bărbatul și femeia au dreptul de a încheia o căsătorie în condiții de egalitate în fața legii” iar la alineatul doi se menționează că „legea va reglementa formele căsătoriei, vârsta și capacitatea necesare pentru a o încheia,

drepturile și obligațiile consorțiilor, cauzele de separare și desfacere a căsătorie cât și efectele acestora”. Articolul 39 statuează că „puterea publică asigură protecția socială, economică și juridică a familiei adăugând la alineatele următoare prevederi referitoare la protecția, statutul și drepturile copiilor născuți în sau în afara căsătoriei.

Observăm deci că, din punct de vedere al instituțiilor de drept, căsătoria este un contract bazat pe voința părților ce la rândul lor trebuie să îndeplinească niște cerințe. Recunoașterea dreptului la căsătorie este forma constituțională de garantare a dreptului persoanei de a-și configura în mod liber viața.

Legătura dintre căsătorie și familie este un fapt sociologic constatat însă din prevederile constituționale se desprinde clar că ceea ce realmente identifică o familie ca atare este mai degrabă legătura paterno-filială sau nucleul de conviețuire parentală și mai puțin starea civilă a membrilor familiei.

Plecând de la aceste premise stabilite prin legea fundamentală, legiuitorul spaniol a înțeles, în pas cu realitatea socială, să aprobe o serie de legi care au modificat radical fizionomia Codului Civil în materia dreptului familiei. Voi menționa pe scurt legea 11/1981 cu privire la filiație și drepturi părintești sau legea 30/1981 cu privire la cauzele de anulare a căsătoriei, de separare și divorț, două legi care la vremea lor au spart canoane demult depășite de societate. Au urmat legi de modificare în materia adopției, a tutelei, a compatibilizării vieții de familie cu cea laborală, a reglementării relației dintre bunici și nepoți, a tehnicilor de reproducere umană, a întreruperii voluntare a sarcinii și a extinderii instituției căsătoriei la consorții de același sex.

Aceasta din urmă, legea 13/2005, permite oficierea căsătorie între persoane de același sex sau de sexe diferite, în deplinătate de drepturi și obligații, oricare ar fi componența cuplului. De aici derivă faptul că efectele căsătoriei se mențin în integritate independent de sexul părților. Reglementarea se bazează pe fundamente constituționale solide: promovarea egalității efective a cetățenilor în dezvoltarea liberă a personalității lor, conservarea libertății formelor de conviețuire, instaurarea unui cadru legal real pentru ca toți cetățenii să se poată bucura de drepturi fără niciun fel de discriminare. Interesant de menționat este faptul că legea a fost contestată la Curtea Constituțională invocându-se denaturarea instituției căsătoriei. Forul constituțional, într-o interpretare evolutivă a legii fundamentale, a arătat că nimic nu indică că ar fi un drept constituțional exclusiv al perechilor heterosexuale și în plus instituția

de drept a căsătorie nu își pierde cu nimic din esența sa mai ales că însăși societatea spaniolă demonstrează un înalt grad de acceptare a uniunilor homosexuale. Acum, la 13 ani de la promulgarea legii și 6 ani de la sentința Curții Constituționale, după aproape 40.000 de căsătorii oficiate, căsătoria între persoane de același sex este o realitate consolidată în Spania.

Și pentru că am început referindu-mă la diversitatea formelor de conviețuire care, deși nu se încadrează în ceea ce tradițional numeam *familie*, voi aminti pe scurt și conceptul de uniune consensuală. Această formulă de uniune civilă nu este echivalentă cu căsătoria, așa cum reiese de altfel din jurisprudența Tribunalului Suprem, în aceeași linie cu cea a Tribunalului Constituțional, cu toate că amândouă apar în Dreptul familiei. Deși nu este prevăzută în Constituție, uniunea consensuală se argumentează pe o serie de articole constituționale – 10 privitor la libertatea de dezvoltare personală, 14 privitor la egalitatea în fața legii, 16 privitor la libertatea ideologică și religioasă, 18 privitor la garantarea dreptului la onoare, intimitate și imagine, și în principal deja menționatul articol 39, din care derivă obligația ce revine statului de a proteja familia. Legislația națională include noțiunea de uniune consensuală în toate reglementările privitoare la drepturi economice, sociale și juridice ale membrilor săi, considerându-i egali în drepturi cu consorții. În absența unei reglementări unitare la nivel național, au fost Comunitățile Autonome cele care au dezvoltat norme legale care să ofere acestor uniuni un cadru legal care să le garanteze drepturile – în materia descendenței, a moștenirii, a contribuțiilor sociale și fiscale, a locațiunii etc. - și să le ofere recunoaștere atât juridică cât și socială.

Închei întorcându-mă la premisa inițială: evoluția conceptului de familie ca model de organizare socială este un fapt iar reglementarea juridică trebuie să țină pasul cu acest fenomen. Când vorbim de familie vorbim despre una dintre figurile sociologice și juridice cele mai versatile și idiosincratice din istoria umanității, vorbim deci despre evoluție.

SOCIAL POLICY FOR CHILDREN AND FAMILIES IN BULGARIA

Luba DEVETAKOVA – STOYANOVA
Bulgaria

Introduction

This text outlines the main points of the presentation made under the National Symposium with International Participation “*The Family in the Romanian Society and the Preparation of children and teens for family life*”, held on 15 May 2018 at Palatul Parlamentului in Bucharest and organized by The Committee on European Affairs in the Senate of Romania.

In order to contribute to the debate on the issue related to contemporary family, the text points out three main areas of discussion. The first one is an attempt to posit the main problems in front of the social policy after the decline of the Keynesian social state and therefore to outline the general framework of the main challenges both in front of the families and social systems. The second point briefly offers a theoretical concept of social policy which is not connected with the political discourse and therefore questions the need of rediscovery of its socializing role. Since the main purpose of the presentation was to share some experience from Bulgaria related to the current Bulgarian EU Presidency, the last point of the text discusses the main issues related with the legislation in regard to families and children in Bulgaria.

The Crisis of the Keynesian Social State

Nowadays it is not easy to deal with social assistance in countries like Bulgaria and Romania. What is the current condition now almost 30 years after the regime change and 11 years of full membership in the EU? According to the latest European Union Statistics on Income and Living Conditions (SLC-EU) from 2015, the share of people at risk of social exclusion in Bulgaria is 41.3%. Those who are in severe material deprivation are 34.2% of the whole population of the country. The values for Romania according to the same study are respectively 37.4% and 22.7%. Although the comparison of the data with the previous years of implementation shows some improvements in terms of decrease of the share of the

people included in these two groups among the population of the two countries, it is obvious that the problem still exists.

In countries like Bulgaria and Romania people are apt to blame the crash of the communist system as a main reason for the problems related to poverty and social exclusion. At certain point, this might be true as far as the process of change in the state's role from paternalist to regulatory one has demanded radical reforms of its institutions and policies, where one of the main transformations is that of its social policy. As Offe (1996:226) writes, "*abandoning social policy functions is an imperative*" in the process of facing three of the main problems in front of post-communist economies, i.e. "privatization of property, liberalization of prices or "marketization", and stabilization of the state budget"(p. 225). The main consequences for people's lives, especially during the first years of reforms, have been the radical shift to the condition of permanent uncertainty. This situation inevitably leads to disillusionment. Bauman describes this situation as the process in which "the state stopped 'caring' before its wards stopped needing care" (1994:22).

Life is more complicated in so called post socialist countries due to the transition process. But it is important to stress the fact that the challenges experienced by the population and social protection system have wider range affecting especially the European Social Model going back from 1970s with the crisis of the Keynesian social state. Since this is not the main scope of the text but only an attempt to present the more general context of the contemporary world, we would limit the review of the welfare state decline only to the main reasons and consequences¹:

- Transformation from industrial to post-industrial type of capitalism
- Decreased economic growth
- Fragmentation, insecurity and atypical forms of employment
- Increased unemployment and especially structural unemployment
- Aging population and disproportion between labour force and pensioners
- Enhanced women's participation in the labour market
- Disintegration of the family as a major social institution

¹Reference to Minkov, Zhivko. 2010. "The New Social Risks in Europe: the impact of technology and social-demographic changes"

The Crisis of the Family as a Major Social Institution

Since the main focus of the symposium is the family, it is necessary to elaborate further the last point of the previous paragraph or namely the crisis of the family as a major social institution. Recent study summarizes the main tendencies related with this crisis as follows²:

- Later stages of formation of families
- Decreased number of official marriages
- Increased share of divorces
- Increased share of people leaving alone after the divorce
- Increased proportion of people preferring to live together without a marriage in comparison to the share of concluded marriages

Eurostat data from 2016 shows that the share of extramarital births in Bulgaria is 59% of the total number of births for the respective year. This values put Bulgaria on a second place among EU countries after France where the share of extramarital births is 60%. The respective value for Romania is 31%. The same study has calculated that the share of teen births in Bulgaria is 12.0% and in Romania 12.3% and these gives the leading places of the two countries in EU. Additional data from Bulgaria shows that for the period 1 October 2015 – 14 December 2016, Bulgarian State Agency for Child Protection reports 853 registered cases of child marriages/cohabitations and births given by under-aged girls. We can only make suggestions about the real dimension of this phenomenon. And this is not to blame the responsible institutions but to question the state capacity to deliver adequate social policy.

The Role of the Social Policy –just a short remark

Why we refer to social policy? Usually in the political discourse the main discussion is about the role of the state and the shortage of financial allocations for social assistance. Even in the academic research, the mainstream thoughts are directed to outlining certain models of welfare state based on different indicators. This text does not have the aim to follow this discussion but to stress the socializing and inclusive role of the social policy. The history of the social policy could be traced back in the distant 1601 with the acceptance of the Poor Law by Queen Elizabeth of England. More detailed review regarding the early welfare legislation is presented in the work of the

²*Report on the Evolution of the Family in Europe 2008, Institute for Family Polices*

Romanian researcher George Marian Stefan³. The most important fact coming from the adoption of such legislation is that the motives are not based on Samaritan impulses but on the necessity to keep the social order in the community that is the subject of the power and therefore to keep the power itself.

In other words, if we are to define the emergence of the social policy it would be because: *“Power is committed to social issues to bind community members to themselves ... when the community breaks down or when certain social groups are marginalized.”* (Braykova.2000: 21).

The issue of keeping the integrity of the community had become a profound task for the power with the emergence of the nation state when the governments had faced the danger of losing sovereignty and therefore the necessity to be able to bind the population to the respective territory. Therefore, we might conclude that *“... as a historical fact, the nation state, with its construction, becomes a state with certain social functions and, in this sense, a social state”* (p. 33).

Besides the necessity of binding the population to the respective territory, two more important issues must be added: 1) the alienation of the labour and its commodification and 2) the failures of the “invisible hand” of the market as the best regulator if we are to come back to the classical ideas of Adam Smith.

Looking back from 2018 in a historical perspective, and especially toward the revival of Europe after the disaster of the two World Wars, maybe we should confess the importance of adequate social policy. And it is not only about when dealing with the troubles of post-war times, since, as Mrs. Gabriela Cretu said during the symposium, *“the family can be self-destroyed”* and furthermore *“may be our expectations toward the functions of the family nowadays are too high”*. If we are to come back to the previous paragraphs about the challenges or so-called New Social Risks (NSR) of the contemporary world and especially the disintegration of the family as a main social institution, do we need to revise the definition of family and rediscover the role of the social policy beyond the type of the political discourse? I will leave this question open to the politicians.

³Stefan, G. M.. 2015. “European Welfare State in a Historical Perspective. A Critical review” in *European Journal of Interdisciplinary Studies*, Vol. 7, issue 2015, pp. 25-38

Social policy for children and families in Bulgaria – legal framework

The lag between the current tendencies of the contemporary world and the measures to solve the existing issues in regard to social policy for children and families could be exemplified by the case of Bulgaria. The bird-eye review of the Bulgarian legislation in the field shows the existence of all necessary legislation regarding children and families. For the sake of the volume of the text, the main conclusions based on previous analysis of the cited legislation is briefly sketched out next to the respective legal act.

The Law for Individuals and Families. The Law for Individuals and Families was adopted in 1949. There is no definition about *family* in this act. After 1989, the Law has been edited five times but mainly in the part referring to the registration of non-profit organisations since it is the basic document regulating the activities of these organisations. The last change was made in 2000.

Family Code. This code was adopted in 1985. This is the only legal act since now in Bulgaria that gives a legal definition of family mainly based on its functions. The latest definition is from 1992 and says:

“The main functions of the family are: childbirth, raising and bringing up children; providing opportunities for the development of the abilities of all family members, as well as conditions for the fulfilment of their labour and public duties; creating family relationships based on respect, affection, friendship, joint efforts and mutual responsibility for its development; care and moral and material support for the elderly, sick and disabled members of the family.” (Bulgarian Family Code, Art. 4)

It is important to stress the fact that this definition is actually the same one as that stated in 1985. The only change made in 1992 was the replacement of the wording *“the socialist family”* to just *“the family”*. At the same time, latest internal legislation regarding mainly property issues but found in different legal acts meets the necessity of defining the notion of a family member as:

“Family members “are male spouse, female spouse, children under the age of 18, and if they continue their education - up to the age of 26 and if they are incapacitated or permanently incapacitated - regardless of the age” (Internal Bulgarian Legislation legal definition)

Law for Child Protection. Bulgaria is one of the first countries that ratified the UN Convention on the Right of the Child in 1991. Nevertheless, the real work on Child protection in Bulgaria started almost 10 years later after the adoption of the Law for Child Protection in 2001 under the pressure of the international institutions. The most intensive work in the field of child protection in Bulgaria has started in 2007 after a scandal around the screening of the BBC documentary 'Bulgaria's Abandoned Children' about the Mogilino residential care institution (Ruse region). This is actually the beginning of the intensive process of the first stage of the deinstitutionalisation (DI) of abandon children in Bulgaria that has been forced by UNICEF.

Law for Social Protection. The Law for Social Protection was adopted in 1998 or almost 10 years after the changes in Bulgaria and under the pressure of the World Bank for reforms in the system for social protection. For the period 1989-1998, there are two legal acts dealing with social protection. The first document is the Decree N: 485 of the Presidium of the Parliament from 1951 that was canceled with the adoption of the Law for Social Protection in 1998. The second act is the Decree N: 116 of the Council of Ministers from June 1991 that allows the creation of Social Assistance Fund for orphans, alone parents or families with disabled children as well as for institutions for social care where the main financial funds are to be collected by charity activities.

It might be concluded that the existence of a legal framework is important. We must also confess that there are improvements achieved in the social policy in Bulgaria and especially in the field of deinstitutionalization and improvement of the social services for children and families. But we should also put the question how adequate is the legal framework to meet the challenges of the rapidly changing world. This issue is of a great importance in the field of social policy where we deal with human lives and especially children's lives and future.

Bibliography:

1. Bauman, Zygmunt. 1994. "After the Patronage State. A model in search of class interests". Pp. 14-36 in "*The new great transformation?: change and continuity in East-Central Europe*" edited by Bryant, Christopher G.A. and Mokrzycki, Edmund . London: Routledge.

2. Braykova, Tatyana. 2000. *Theory of Social Policy*. Paradigma: Sofia.
3. *European Union Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC) 2015*
4. Minkov, Zhivko. 2010. “*The New Social Risks in Europe: the impact of technology and social-demographic changes*”, New Bulgarian University – Sofia
5. *Report on the Evolution of the Family in Europe 2008, Institute for Family Policies*
6. Stefan, George Marian. 2015. “European Welfare State in a Historical Perspective. A Critical Review” in *European Journal of Interdisciplinary Studies*, Vol. 7, issue 2015, pp. 25-38
7. Offe, Claus. 1996. “*Modernity and the State*” Cambridge: Polity Press.

About the author:

Luba Devetakova-Stoyanova holds a Master’s degree in Sociology and Social Anthropology from the Central European University of Budapest, Hungary, and a Bachelor’s degree in Sociology from the St Kliment Ohridski University of Sofia. She is a regular PhD student in Political Sciences at New Bulgarian University. Currently and an Erasmus student at the University of Bucharest.

She is a researcher with 15 years’ experience in social, marketing and political studies. Besides her pure research experience, Luba Devetakova - Stoyanova has in-depth expertise in the monitoring and evaluation of programmes and projects in the area of social policies financed by the European Social Fund, such as social inclusion, access to employment as a member of the European Evaluation Network of ESF, the Youth Guarantee, FEAD and social partnerships. She has worked on evaluation projects commissioned by the local administration, the Ministry of Labour and Social Policy of Bulgaria, Bill & Melinda Gates Foundation, the European Commission, Eurofound and UNICEF.

Contact: l.devetakova@gmail.com

FAMILII ÎN SITUAȚII DE RISC. BIAS-URI, PROVOCĂRI, ALTERNATIVE.

Călin A. DRĂGOI
Manager
Social Toolbox, Germania

The paper proposes a genuine perspective concerning families at risk. The basic hypothesis is that the stability of modern families depends more than ever on economical and demographical factors, on the situation on the labour market and on a strong “inflation” of social and behavioural (including sexual behaviours) models. All these could be considered in certain circumstances as major risk factors.

The traditional image of the family is strongly confronted with a “new kind” of a day-to-day reality and with the pressure of various factors depending on “extra-muros” circumstances (like for instance high flexibility demanded on the labour market, higher costs of education, real estate market, migration and demographic development), factors that induce deep changes in the “traditional” way of living. Some of the recent studies specify a wide range of models and behavioural patterns and an increasing heterogeneousness of moral values and axiological dimensions characterising the modern family.

The social pedagogy and the formal education system still operate with conventional values and concepts. This leads to a number of biases and obsolete moral presumptions which considerably influence the efficiency of the so-called “education for a proper family life”.

Premise

În ultimele decenii familia este confruntată cu o serie de factori de risc la nivel macro-social. Câteva dintre cauzele cel mai frecvent menționate în literatura de specialitate care creează situații de disonanță în interacțiunea familie-societate sunt:

- Sărăcia
- Excluderea socială
- Insuficiența unor mecanisme formale adecvate de susținere (suport) a familiilor aflate în situație de risc